

Μοναχική ζωή και Εκκλησία (+ Μελέτιος Καλαμαράς -Μητροπολίτης Νικοπόλεως και Πρεβέζης)

/ [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Η Εκκλησία δεν είναι ένας χώρος, μέσα στον οποίο τα «εκλεκτά του μέλη» ψάχνουν για την αλήθεια, την βρίσκουν και δίνουν ντιρεκτίβες στους άλλους!! Η Εκκλησία έχει την αλήθεια. Είναι «στήλος και εδραίωμα της αληθείας» (Α' Τιμ. 3, 15).

Και ο λαός του Θεού ομολογεί πίστη «εις μίαν, αγίαν, καθολικήν και αποστολικήν Εκκλησίαν» (Σύμβολο της Πίστεως).

Η Εκκλησία είναι το όργανο του Θεού για γνώση του θελήματός Του· και για αγιασμό του κόσμου. Και η πολυποίκιλη σοφία του Θεού, τα μυστήρια του Θεού, πράγματα ουράνια, αποκαλύφθηκαν ακόμη και στους αγγέλους και αρχαγγέλους, δια της Εκκλησίας (Εφεσ. 3, 10).

Αυτό μας λέει: Όλοι οι μυαλωμένοι, οι «γνωστικοί», που ποθούν γνώση και βίωση της αλήθειας, πρέπει να κινούνται όχι αυτόνομα. Αυτό είναι, αυτό πρέπει να είναι το αγώνισμά τους.

Οι πιο «γνωστικοί» (= με την πρωτοχριστιανική και με την λαϊκή έννοια της

λέξης) μέσα στον χώρο της Εκκλησίας, είναι οι μοναχοί· εκείνοι που το κάνουν πρόγραμμα ζωής να βιώσουν την αλήθεια του Χριστού ολόκληρη.

Η μοναχική ζωή είναι ζωή αφιερωμένη στον Κύριο· μια αφιέρωση ολοκληρωτική, πιο βαθιά από ο,τι την βίωναν οι ναζιραίοι της Παλαιάς Διαθήκης.

1. Η ομολογία-αφετηρία γίνεται με μια εσωτερική διεργασία ένδον, εν τη καρδιά· αλλά συντελείται έξω ενώπιον της Εκκλησίας· με ειδική ακολουθία· ως κατ' ενώπιον του Χριστού. Εκεί γίνεται η ομολογία, η υπόσχεση, η αφιέρωση. Και την δέχεται εξ ονόματος του Χριστού, όχι το θεσμικό όργανο της μοναχικής ζωής, ο ηγούμενος, αλλά ο λειτουργός της Εκκλησίας του Χριστού, ο ιερέας.

Και αρχίζει:

- Τι προσήλθες, αδελφέ, προσπίπτων τω αγίω θυσαστηρίω (δηλαδή: στον Χριστό, αφού το άγιο θυσιαστήριο είναι ο θρόνος Του) και τη αγία συνοδεία ταύτη.
- Εκουσία σου γνώμη προσέρχει τω Κυρίω; Έγινε η σχετική διεργασία μέσα σου; Πρόσεξε! Τον άνθρωπο δεν τον τάζει να γίνει μοναχός ο πατέρας του· ούτε ο κατά σάρκα, ούτε ο κατά πνεύμα.
- Θα παραμείνεις στο μοναστήρι (= το συγκεκριμένο) και στην μοναχική ζωή, μέχρις εσχάτης αναπνοής; Η αφιέρωση δεν γίνεται με προθεσμία. Άμα γίνει, δεν ανακαλείται ΠΟΤΕ. Ο μοναχός δεν δηλώνει υπακοή, κρατώντας το δικαίωμα, να την ανακαλέσει, αν τα βρίσκει σκούρα!
- Φυλάττεις σεαυτόν εν παρθενία;
- Σώζεις μέχρι θανάτου την υπακοή στον προεστώτα και σε όλη την αδελφότητα; Που σημαίνει: δεν επιτρέπεται σε μοναχό να αυθαδιάζει και να λέγει: «ου θέλω». Έχει χρέος πάντοτε να απαντά σε όλα με αγάπη, με ταπείνωση, με προθυμία.

Και καταλήγει:

- Πρόσεξε, παιδί μου: Η μοναχική ζωή είναι μια πορεία προς τα άνω. Και απαιτεί συνεχή πορεία προς την τελειότητα. Η πορεία αυτή αρχίζει από τα έξω. Και προχωρεί στα έσω, όλο και πιο βαθειά.

2. Ας την αναλύσουμε λίγο.

Λέγει ο άγιος Μάξιμος ο ομολογητής:

Όποιος αφήνει πράξεις και πράγματα (γυναίκα και χρήματα) γίνεται μοναχός κατά τον έξω άνθρωπο· σωματικά. Μα αυτό δεν φθάνει: Χρειάζεται να γίνει και κατά

τον έσω! Χρειάζεται να αφήσει και τα ανάλογα συναισθήματα και τους σχετικούς λογισμούς! Και προσοχή: Κατά τον έξω άνθρωπο, εύκολα γίνεται κανείς καλόγερος· αρκεί να το θελήσει. Μα για να κάμει τον έσω άνθρωπο μοναχό (= για να γίνει μοναχός όλη ψυχή και διανοία και καρδία), «ουκ ολίγος ο αγών» (Περί αγάπης IV, ν', P.G. τ. 90, σελ. 1060 A-B).

Η ζωή του μοναχού, διαβάζομε στην ακολουθία της κουράς, πρέπει να είναι απάγασμα και αντανάκλαση της ζωής του Κυρίου. Πρέπει σ' αυτήν να διαδεικνύεται η πολιτεία του Κυρίου· να γίνεται ολοφάνερη· να μην υπάρχει περίπτωση να φαντάζεται ο συναναστρεφόμενος μοναχό, πιθανότητα υπόκρισης, διπλοπροσωπίας κ.ο.κ. Ο μοναχός, λέγει ο άγιος Νείλος ο ασκητής, πρέπει να είναι ένα θυσιαστήριο του Κυρίου· ένα θυσιαστήριο, μέσα στο οποίο φουντώνουν, και από το οποίο προσφέρονται και αναπέμπονται στον πανύψιστο Θεό προσευχές καθαρές, λατρεία καθαρή· ένα θυσιαστήριο που μένει για πάντα άγιο και ασάλευτο· που ποτέ δεν βεβηλώνεται (Επιστ. Γ', 32 P.G. 79 σελ. 388 A).

Και ο άγιος Ιωάννης στην Κλίμακα λέγει:

«Μοναχός εστι τάξις και κατάστασις ασωμάτων εν σώματι» (Λόγος Α, 10)· δηλαδή, η μοναχική ζωή είναι τάξη και κατάσταση αγγελική.

3. Κορύφωση της αφιέρωσης στον Χριστό είναι το φρόνημα, για το οποίο μας μιλάει ο άγιος ιερομάρτυρας Ιγνάτιος ο Θεοφόρος (107 μ.Χ.): Ει τις δύναται μένειν εν αγνεία, εις τιμήν της σαρκός του Χριστού, μενέτω» (Επιστολή προς Πολύκαρπον IV, 2 ΒΕΠ 2, 283, 38-39).

Αυτή είναι η υπέρτατη και τελειότατη αφιέρωση, η σύνδεση της ολοκληρωτικής αφιέρωσης με την χρεωστική ευγνωμοσύνη προς τον Χριστό, για το ότι εκένωσε εαυτόν και έλαβε σάρκα ανθρώπινη, για να την προσφέρει θυσία για μας, για την σωτηρία μας. Με αυτή την σάρκα έτοιμη για θυσία ο Χριστός έκαμε το θέλημα του Πατέρα, έγινε θυσία, ιλαστήριο για την σωτηρία του κόσμου.

Στην μοναχική πολιτεία, «κατά μίμησιν», «διαδεικνύεται», πρέπει να «διαδεικνύεται η του Κυρίου πολιτεία»· να καταλαβαίνει κανείς, ότι ο Υιός του Θεού, ο Κύριος, εταπεινώσεν εαυτόν «γενόμενος υπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δε σταυρού» (Φιλ. 2, 6-11)· που σημαίνει· ότι εταπεινώθη μέχρι του σημείου, όχι μόνο να μη ζητάει τιμές, αλλά και ώστε να δεχθεί να γίνει «υπέρ ημών κατάρα· γέγραπται γαρ· επικατάρατος πας ο κρεμάμενος επί ξύλου» (Γαλ. 3, 13).

Η μοναχική ζωή είναι ζωή αγγελική, ζωή ουράνια, ζωή αναστάσεως, γεμάτη αγάπη, γεμάτη ταπείνωση, γεμάτη φως.

1. Ο άνθρωπος ο χοϊκός έχει την τάση και τον πόθο να κυνηγάει τα μεγαλεία και το κάθε τι που προκαλεί ηδονή! Μα, όπως λέγει ο χρυσορρήμων άγιος, δεν υπάρχει μεγαλύτερη χαρά και ηδονή από το να πάει κανείς σε μοναστήρι, έστω και αν είναι στην χειρότερη ακρούλα του κόσμου και να βλέπει ταπεινώση αληθινή, αγάπη αληθινή, εγκράτεια χριστομίμητη.

«Ήδιον ιδείν ερημίαν σκηνάς έχουσαν μοναχών συνεχείς, η (= παρά) στρατιώτας εν στρατοπέδω παραπετάσματα τείνοντας». (Ιω. Χρυσοστ. εις Ματθ. Ομ. 69, γ, P.G. τ. 58, 852).

2. Είναι αξιοπρόσεκτα τα λόγια του αγίου Ιωάννου. Οι κοσμικοί έχουν συζήτηση: Ποιός πήρε αξίωμα. Ποιός ξέπεσε από αξίωμα. Ποιός πέθανε. Ποιός... Ενώ οι μοναχοί, μιλάνε για τον παράδεισο σαν να ήσαν εκεί πάνω! Οι κοσμικοί τον νου τους τον έχουν στη γη! Και όχι μόνο για τα απαραίτητα αλλά και για πράγματα εντελώς άχρηστα και περιττά. Οι μοναχοί, αυτά ούτε που τα θυμούνται!

Κάνουν και οι μοναχοί δουλειές για να αποκτήσουν τα προς το ζην αλλά μόνο εκείνες που δεν έχουν κανένα ψόγο! Οι κοσμικοί το ρίχνουν όλο και πιο πολύ στην πλεονεξία! Και όχι σαν τα μυρμήγκια (= με τον κόπο τους) αλλά σαν τους λύκους και τις λεοπαρδάλεις! Και ακόμη χειρότερα! Ναι, και χειρότερα. Γιατί τα θηρία, θηρία τα έφτιαξε ο Θεός. Οι άνθρωποι είμαστε όλοι ίσοι με ίσα δικαιώματα. Και καταντάμε και από τα θηρία χειρότεροι!

Οι μοναχοί μοιάζουν με αγγέλους. Ξένοι και περαστικοί στον κόσμο. Τίποτε δεν κρατάνε από τα ήθη των κοσμικών! Ούτε σε ρούχο, ούτε σε τροφή, ούτε σε τόπο κατοικίας, ούτε σε παπούτσια, ούτε στη μιλιά τους!... Πρέπει να ακούσει κανείς μοναχούς αληθινούς να κουβεντιάζουν μεταξύ τους, για να καταλάβει ότι εκείνοι, είναι ουρανοπολίτες εμείς, ούτε της γης... άξιοι! Και την γη την μιαίνομε. Και πρέπει μερικοί μεγαλόσχημοι, να πάρουν τα ποδαράκια τους και να βρεθούν σε αληθινό μοναστήρι, για να καταλάβουν πόσο λάθος είναι ο τρόπος που σκέπτονται και ενεργούν!... (Ιω. Χρυσοστ. εις Ματθ. Ομ. 69, δ P.G. 58, 653-654).

Και συνεχίζει ο άγιος: Μιλάμε για τους αληθινούς μοναχούς. Αυτοί, από τα έργα τους και με το φρόνημά τους (με τα μυαλά τους), είναι ουρανοπολίτες: ισάγγελοι αρχάγγελοι: σεραφίμ και χερουβίμ. Και, όταν ψάλλουν στο κελλάκι τους μόνοι τους, κατεβαίνουν οι άγγελοι και τους καμαρώνουν! Χαρά τους το έχουν να ψάλλουν μαζί τους!...

Αυτή είναι, αυτή μπορεί να είναι, αυτή πρέπει να είναι, η μοναχική πολιτεία. Και αυτά, συμπληρώνει ο άγιος Ιωάννης, όχι για μομφή, όχι εις βάρος των μοναχών, αλλά για στήριξή τους· και για βοήθειά τους!

Μα αυτό δεν σημαίνει, ότι οι μοναχοί «είναι»· και κάποιοι άλλοι «δεν είναι»! Και πολλοί άλλοι, είναι. Όλοι όσοι έχουν χαρίσματα από τον Θεό, είναι. Και μέγιστη, καθ' υπερβολήν, οδός είναι η αγάπη. Όποιος έχει αγάπη, όπως την ζητάει ο Χριστός, υπέρκειται και υπερήρεν πάντας.

Και, αν κανείς θελήσει, λέγει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, να κάμει σύγκριση, να αντιπαραβάλει τους κόπους και τους ιδρώτες και το ένθεο αγωνιστικό φρόνημα των μοναχών, με «την απλά καλώς διοικουμένη ιερωσύνη», με το έργο ενός ιερέα, που φροντίζει να ανταποκρίνεται σωστά στο χρέος της ιερωσύνης, τότε βλέπει ότι η διαφορά ανάμεσά τους είναι τόση, όση ανάμεσα σε ένα βασιλιά και σε έναν απλό ιδιώτη (Περί, Ιερωσύνης ΣΤ, 5, P.G. τ. 48, σελ. 682).

1. Έκαστος εν τω ιδίω τάγματι (Α' Κορ. 15, 23). Καθένας πρέπει να κινείται, να ζει και να σκέπτεται μέσα στα πλαίσια του τάγματός του. Π.χ. ο άγιος Αντώνιος την οικουμένη ολόκληρη εστήριζε με την προσευχή του. Μα ήταν απλός μοναχός. Και έμενε εν τω ιδίω τάγματι. Και έκλινε με ταπείνωση το κεφάλι, όχι μόνο στον πατριάρχη· στον κάθε αρχιερέα· και στον κάθε ιερέα· αλλά και στον κάθε αναγνώστη. Μα γιατί; Τι ήσαν μπροστά του; Τίποτε; Ίσως και κάτι λιγότερο από «τίποτα»! Όμως, ο άγιος Αντώνιος δεν έπαιρνε για κριτήριό του τις πράξεις του και τις αρετές του. Δεν «εμέτρει» τον εαυτό του. Δεν «έπαιρνε» ποτέ μέτρο κρίσεως τον εαυτό του και τις αρετές του. Και πρεσβύτερος μπορούσε τυχόν να είχε γίνει, και επίσκοπος· γιατί όχι! Μα δεν εμέτρει τον εαυτό του· και δεν έβγαινε έξω από το τάγμα του.

2. Όταν ο μοναχός βγαίνει έξω από το ίδιο τάγμα, αρχίζει το ξέφτισμα: αρχίζουν τα «πλην»· αρχίζει η ζημία. Η δική του ζημία· και της Εκκλησίας· που χωρίς την βίωση των εντολών του Χριστού από μέλη της, φτωχαίνει.

Πλούτος της Εκκλησίας και στολίδι της είναι οι μοναχοί. Και είναι κρίμα να ξεφτάνε. Η μοναχική ζωή, με κέντρο της την αγνότητα, πρέπει να είναι ολοκάρδια έκφραση ευγνωμοσύνης στον Χριστό για την θυσία Του· πρέπει να γίνεται εις τιμήν της σαρκός του Χριστού.

Όποιος έχει τέτοια αφιέρωση και τέτοιους λογισμούς, ευρίσκεται, όπως είπαμε πιο πάνω, στην κορυφή της αφιέρωσης. Αυτό όμως δε σημαίνει, ότι έφθασε· ότι ανέβηκε ψηλά. Γιατί, «εάν καυχήσεται, απώλετο» (ε.α.)· γιατί, εάν αισθανθεί αυταρέσκεια για το κατόρθωμά του, και δεχθεί τον λογισμό του, τα έχασε όλα!...

Με άλλα λόγια: όσο πιο πολύ ο μοναχός μετράει εαυτόν, και εξέρχεται έτσι από τα όρια του επαγγέλματός του, που είναι η ταπείνωση και η μη διεκδίκηση πλεονεκτημάτων, τόσο χάνει, τόσο ξεπέφτει· έστω και αν αυτή η έξοδος γίνεται μόνον ένδον εν τη καρδιά του.

Το μέτρημα γίνεται πάντοτε. Από τον καθένα· με κριτήριο τον εαυτό του· με μέτρο τις εμπειρίες του· και με φυσικό αποτέλεσμα, ότι ο ερωτών και διερωτώμενος υποστέλλει την σημαία του πνευματικού του αγώνα· βρίσκει άλλοθι!...

Μέτρο σύγκρισης δεν είναι ο κάποιος, ο οποίος άνθρωπος· έστω ο άγιος Μακάριος και ο άγιος Αντώνιος, αλλά ο Χριστός, που μας λέγει, ότι οι μοναχοί πρέπει να είναι υιοί της αναστάσεως (Λουκ. 20, 36), πάντοτε αναστημένοι, πάντοτε όρθιοι! Ο λογισμός που επιτρέπει σε μοναχό να υποτιμάει τον αγώνα άλλου, για να δικαιολογήσει την δική του αβελτηρία, είναι δαιμονικός!...

Έλεγε ο όσιος αββάς Παφνούτιος: «εις ον αν τόπον απέλθης, μη μετρήσ σεαυτόν». Είτε έχεις γύρω σου τις κορυφές αγιότητας, είτε τα απύθμενα βάθη της απώλειας, «μη μετρήσ εαυτόν»!...

3. Πως αρχίζει το ξέφτισμα;

Μας το λέγει ο άγιος ιερομάρτυρας Ιγνάτιος ο Θεοφόρος (107 μ.Χ.): «Ει τις δύναται μένειν εν αγνεία, εις τιμήν της σαρκός του Χριστού, μενέτω» (Επιστολή προς Πολύκαρπον IV, 2 ΒΕΠ 2, 283, 38-39).

Ύψιστη θεολογικά κατοχύρωση αφιέρωσης, είναι η σύνδεση με τον Χριστό. Και μάλιστα με την θυσία Του· με την σάρκα Του, με την οποία ετελεσιουργήθη η εν Σιών μυστική ιερουργία Του. Όποιος συνειδητά μένει αγνός, για να εκφράσει την πίστη του και την ευγνωμοσύνη του στον Χριστό για την εν Σιών μυστική ιερουργία Του, τόσο στο Δείπνο, όσο και στον Γολγοθά, αυτός βρίσκεται στην κορυφή της αφιέρωσης. Παρά ταύτα, αυτός, «εάν καυχήσεται, απώλετο· και... έφθαρται» (ε.α.)· τα έχασε όλα! Αυτός, από την ίδια στιγμή παύει να έχει κάτι. Η μάλλον, από την ίδια στιγμή έχει όχι «συν», αλλά «πλην». Τα έχασε όλα! Αυτοπεριφρουρείται, περιφρουρεί τον εαυτό του, μόνο όταν μένει «εν τω ιδίω τάγματι»· όταν έχει ταπείνωση· όταν δεν μετρεί εαυτόν.

Δίκαια λοιπόν και θεόσοφα λέγει ο Ευάγγριος: «Μακάριός εστι μοναχός, ο «πάντων περίψημα εαυτόν λογιζόμενος» (Λόγος περί προσευχής, κεφ. ρκα , P.G. 79, 1193C). Ο μοναχός μένει εν τω ιδίω τάγματι, όταν θεωρεί τον εαυτό του «πάντων περίψημα» (Α Κορ. 4, 13). Από την στιγμή που αρχίζει να μετράει τον εαυτό του, αρχίζει να ξεπέφτει, και όσο πιο πολύ μετράει τον εαυτό του, έστω στον ένδον λογισμό του, τόσο ξεπέφτει.

4. Ο,τι ισχύει για τον μοναχό, ισχύει και για κάθε άλλον χαρισματούχο.

Ας κάμουμε μια τελευταία αναφορά σε κείμενα και σε παραδείγματα οδηγητικά:

α. Γράφει ο απόστολος Παύλος για κάποιους μαθητές του· και σαν να απαντάει στο ερώτημα «και τι είναι αυτοί», λέγει: «αδελφοί ημών, απόστολοι εκκλησιών, δόξα Χριστού» (Β Κορ. 8, 23).

Τι ήσαν για τον σύγχρονό τους κόσμο; Ένα τίποτε! Ανθρωπάκια! Τι ήσαν για τον Θεό; Δόξα Χριστού. Τι πίστευαν για τον εαυτό τους; Τι άραγε να έλεγαν αυτοί για τον εαυτό τους, όταν ο Παύλος έβαζε στον εαυτό του μηδέν (Α Κορ. 13, 2· 15, 9);

β. Ο άγιος Αντώνιος συνομιλώντας με Έλληνες φιλοσόφους έλαβε χάρισμα γλωσσολαλιάς και συνομιλούσε μαζί τους ελληνικά, ενώ δεν είχε ποτέ μάθει την ελληνική γλώσσα! Καβάλησε το καλάμι; Φαντάσθηκε τον εαυτό του μεγάλο και χαρισματούχο; Όχι.

γ. Οι άγιοι Νικόλαος, Σπυρίδων, Βησσαρίων, Νεκτάριος, έκαμαν θαύματα πολλά! Τάχα μεγάλωσαν; Τάχα ψήλωσαν; Τάχα έπαυσαν, στον λογισμό τους, να είναι ανθρωπάκια; Όχι! Και «εκτήσαντο τη ταπεινώσει τα υψηλά· τη πτωχεία τα πλούσια».

δ. Οι όσιοι πατέρες Ισαάκιος, Συμεών ο Στυλίτης, Φάυστος, Ιωάννης ο Δαμασκηνός αγωνίσθηκαν γενναία κατά αιρέσεων και κακοδιδασκαλιών. Ξέφυγαν γι' αυτό από τα μέτρα του ιδίου τάματος; Ζήτησαν από αρχιερείς και συνόδους να ευθυγραμμισθούν μαζί τους;

ε. Μοναχοί αξιώθηκαν και χάριτι Χριστού έλαβαν χάρισμα γλωσσολαλιάς, χάρισμα διορατικό, χάρισμα προορατικό, χάρισμα ιαμάτων! Επιτρέπεται, θα ήταν γι' αυτούς επιτρεπτό, να εφαντάζονταν ότι είχαν λάβει τα χαρίσματα αυτά «ιδία δυνάμει» (βλ. Πραξ. 3, 12); Έγιναν, υπήρξαν, καλύτεροι από τους αγίους αποστόλους Πέτρο και Ιωάννη, που δεν θέλησαν ούτε να το διανοηθούν;

στ. Μπορούν οι όποιοι αρχιερείς να καμαρώνουν για τα θαύματα του αγίου Σπυρίδωνος και του αγίου Νικολάου; Αντανακλούν και σ' αυτούς τα

μεγαλουργήματα εκείνων, επειδή έτυχε να έχουν τον ίδιο ιερατικό βαθμό;

ζ. Δικαιούνται οι όποιοι μοναχοί να σεμνύνονται για τους αγώνες των αγωνιστών του Χριστού συμμοναστών τους; Δικαιούνται να κάνουν τους κόπους εκείνων καύχημά τους για διεκδίκηση τιμών και υπολήψεως;

-Όχι! **Μοναχός εστιν ο πάντων περίψημα εαυτόν λογιζόμενος.**

Ισχύει το ίδιο και για τον αρχιερέα, και για τον αρχιεπίσκοπο, και τον πατριάρχη;

-Πολύ περισσότερο! Όσο πιο ψηλά στέκει κανείς, τόσο πιο πολύ του χρειάζεται η ταπείνωση.

Ο Θεός «έθετο εν τη Εκκλησία πρώτον αποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, έπειτα δυνάμεις, έπειτα χαρίσματα ιαμάτων, αντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσών» (Α' Κορ. 12, 28).

Προκαλούν αίσθηση, εντυπωσιάζουν, καταπλήσσουν τα χαρίσματα των ιαμάτων και τα γένη γλωσσών. Μα από τα αριθμούμενα χαρίσματα είναι τα τελευταία!...

Η Εκκλησία είναι η άμπελος του Χριστού· η η μάνδρα Του. Οι Χριστιανοί-μέλη της, είτε έχουν χαρίσματα, είτε όχι, είτε αμαρτωλοί είναι, είτε δίκαιοι, είναι κλήματα και πρόβατα. Όσο μένουν εν τω ιδίω τάγματι, όσο δεν ζητούν περισσότερα από όσα έδωκε ο Χριστός στο τάγμα τους, εργάζονται θετικά· και για τον εαυτό τους· και για το έργο του Χριστού· για την σωτηρία του κόσμου.

Αντιπαλότητες στον χώρο της Εκκλησίας δεν προβλέπονται.

Ο παρεκβαίνων σφάλλει. Και ο νοών νοείτω.

πηγη.ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com